

ДЕНЬ КОСМОНАВТИКИ

Чи День пам'яті?!

Про свято вселенського масштабу - підкорення космосу Юрієм Гагаріним 39 років тому - згадують не часто. Цьогоріч квітнева подія зі світлою ознакою була затьмарена страшною катастрофою польського президентського літака з майже сотнею перших осіб держави.

Підкорення неба, підкорення космосу, підкорення будь-чого раніше незвіданого та незбагненного - справа для виняткових сміливців. Так, за свідченням Миколи Шидловського, до першого польоту в космос СРСР готували Германа Тітова. Він був капітаном, пілотом-випробувачем, зрештою - дублюром, який всупереч своєму неординарному по-хрущовськи імені таки став космонавтом. Але згодом. Тоді ж, в квітні 1961-го, вибір першого підкорювача навколосемної орбіти дістався Юрієві Гагаріну - старшому лейтенанту ВПС.

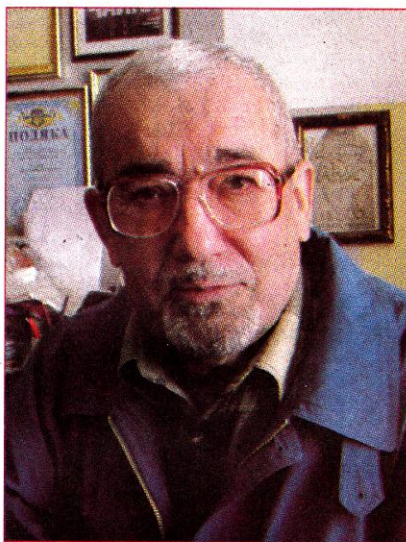
Не дарма згадав про рівнянина зі здолбунівським корінням Миколу Шидловського. Він особисто не один раз зустрічався з самим Гагаріном. Про враження від цих зустрічей він поділився в ці квітневі дні, аби ще раз нагадати про Космонавта всіх часів і народів, про сміливців, які практично не задумувалися про те, але напевне були смертниками, в авіації Японії таких називали "камікадзе"...

- Пане Миколо, як Ви познайомилися з Гагаріном?

- Це було далекого тепер 1967 року, коли молодим інженером працював літакобудівному заводі КБ Сухого, що в Комсомольську-на-Амурі. Пригадую ранню весну 1967-го, коли місто відзначало 35-річний ювілей. Пароплав "Колумб" пришвартовувався в місті на Амурі - він привіз делегацію Всесоюзного зльоту передовиків виробництва. Гості сходили додолу по трапу, а попереду пружною ходою йшла легенда - Космонавт №1. Гагарін викликав тільки появою бурю овацій тисяч комсомольчан, які просто заповнили набережну. Над майданом летів чистий дзвінкий голос Юрія Гагаріна.

- Чи доводилося Вам, Микола Євгеновичу особисто говорити з першим підкорювачем космосу?

- Так, через деякий час після 35-річчя Комсомольська-на-Амурі Гагарін завітав до нашого колективу авіабудівельників. Із якоюсь теплотою, любов'ю він оглядав холодні сріблясті машини нової серії "СУ". Його одноразові прохання випробувати "СУ" в небі особисто чомусь не знаходили відповідної реакції керманічів заводу, точніше - держави. Йому просто не давали дозволу підняти в небо "СУ", а він бажав літати. Він іноді підходив до кабіни, у якій мені доводилося перевіряти параметри роботи якихось пристроїв

літака й розмовляв про свій смуток від нерозуміння його бажання бути в небі.

- Спогади про Гагаріна - частина Ваших особистих переживань. Чому Ви так віддані цій пам'яті?

- Тому, що бажання піднятися в небо - переживання раннього дитинства, яке провів у м. Анета на Житомирщині. Неподібно Новоград-Волинського розташовувалося десантне училище і яким захопленням було бачити парашутистів чи аерос-

тати, що плавню пересуваються небом - це не описати. А потім було запускання планера на лузі в Здолбуніві, джгут для якого натягували дружною юрбою хлопчаків із авіамодельного гуртка. Потім - Одеський політехнічний і моє прохання при розподілі потрапити на авіабудівельний завод Комсомольська-на-Амурі.

- Як сприйняли звістку про його загибель?

- Як грім із ясного неба. Ще ось кілька тижнів тому бачив цю людину-легенду, а сьогодні... Знаєте, мабуть я не вірю в загибель у травні 1968 року Юрія Гагаріна. До того - ніколи не забуду текст першого почутого повідомлення про катастрофу. Тоді перший і останній раз диктор оголосив про знайдені рештки тіла напарника Юрія Олексійовича - полковника Сєрьогіна, і про рештки... скафандра пілота Гагаріна! Його мама - Ганна Тимофіївна Гагаріна - сказала: "Давно немає сина... Серце тривожно стиснується. Знаю, ніколи не приїде, не схвилює радістю відвідин, як бувало раніше, але затамована надія чомусь не йде з грудей".

- Легенда не вмирає?

- Для мене це - реальність. Тому не вмирає! Знаєте, чомусь просто затремтіло серце, коли в спогадах Гагаріна вичитав: "10 год. 55 хв. "Восток"... благополучно спустився в заданому районі біля міста Енгельса... Моє повернення додому відбулося в тих самих місцях, де я вперше літав на літаку. Це через шість років. Спустився на землю, побачив жінку з дівчин-

кою, підійшов до них. Це були перші люди, яких я зустрів на Землі після польоту. Потім підійшла група солдатів, у одного з них був фотоапарат "Зеніт", яким власник зробив знімок в перші години після приземлення". Цей перший знімок злетівшого в небо лейтенанта, а приземлившогося майором Гагаріна зробив тоді солдат Анатолій Пекарський. Фото надрукувала "Комсомольська правда" 7 травня 1961 року. Розшукав я це фотосвідчення через багато років.

- Ви знову й знову повертаєтесь в спогадах до Гагаріна?

- Так, мені вдалося здійснити мандрівку кризь роки в червні 1987-го. Тоді я знову повернувся до Гагаріна, відвідавши у відрядженні від Рівненського заводу високовольної апаратури святкування 55-річчя Комсомольська-на-Амурі. Зустрічі з друзями повернули спогади про неповторні та незабутні часи нашої молодості й спільної праці. Уже біля пам'ятника Громадянину міста Герою Радянського Союзу першопрохідцю космосу Юрієві Олексійовичу Гагаріну, встановленому 1982 року з нагоди 50-річчя Комсомольська, знову ясно, наче колись, відчув незримий дотик з Космонавтом №1. Я зберігаю світлу пам'ять про Юрія Гагаріна, де б не бував від берегів Дніпра й до Амура. Говорю про нього, як про людину з великої літери, про першого Громадянина Всесвіту, якому вперше вдалося "на Землю поглянути зі сторони".

Записав Олег ТИЩЕНКО